

ARTUR HAMRYSZCZAK* – LUBLIN

CANONICAL VISITATIONS AS A HISTORICAL SOURCE

Introduction

Canonical visitations (*visitatio canonica*, *visitatio pastoralis*) originate in Christian antiquity. They were conducted in Africa by St. Augustine, and in Gaul by St. Martin. In Western Europe, they spread in the Carolingian era. In the Middle Ages, from the 13th century onwards, regular visitations were held in many European countries¹.

Obviously, their form and character changed, but their main goals were the same. Their basic task was to control the activities of churches and parishes and church property. In addition, those who conducted visitations examined the intellectual level, habits and religious life of the clergy and faithful. The bishop was the only visitor of the diocese, but over time he was replaced by archdeacons and archpriests (deans)². From the 9th to the 16th century (the Council of Trent) visitations were combined with the institution of the synod courts, the task of which was to monitor the implementation of synods' decisions³.

On the Polish soil, visitations of parishes and churches were conducted in the early Middle Ages. Their records, however, have not survived⁴.

---

* Artur Hamryszczak – dr historii, asystent naukowej w Ośrodku Archiwów Bibliotek i Muzeów Kościelnych KUL, e-mail: artur.hamryszczak@kul.pl

¹ A.P., *Wizyta kościelna*, in: *Encyklopedia kościelna*. Volume 31, ed. M. Nowodworski, Płock 1911, p. 534; M. Sitarz, *Wizytacja*, in: *Encyklopedia Katolicka*, volume 20, ed. E. Gigilewicz, Lublin, columns. 737-378; S. Litak, *Wstęp*, in: *Akta wizytacji generalnej diecezji inflanckiej i kurlandzkiej czyli piltyńskiej z 1761 r.*, Toruń 1998, pp. IX-X.

² T. Silnicki, *Organizacja archidiaconatu w Polsce*, Lwów 1927, pp. 4-70,

³ Litak, *Wstęp*, p. X; S. Librowski, *Wizytacje diecezji wrocławskiej. Part 1: Wizytacje diecezji kujawskiej i pomorskiej. Volume 1: Opracowanie archiwalno-źródłoznawcze. Issue. 1: Wstęp ogólny*, „Archiwa Biblioteki i Muzea Kościelne” (ABMK), 8 (1964) p. 105; A. Tomczak, *Kancelaria biskupów wrocławskich w okresie księgi wpisów. XV-XVIII*, Toruń 1964, pp. 45-47.

⁴ Nine visitation instructions of 13th-15th centuries survived; seven of them were described and published by S. Librowski. *Wizytacje, volume 1, issue. 1*, pp. 126-127; *Wizytacje diecezji wrocławskiej. Part. 1: Wizytacje diecezji kujawskiej i pomorskiej. Volume 1: Opracowanie archiwalno-źródłoznawcze, issue. 2: visitations in the years 1123-1421*, ABMK, 10 (1965) pp. 167-171, 198-203.

The practice of canonical visitations suffered a visible slump in the first half of the 16th century, which was related to the crisis of the Catholic Church that led to the Reformation. The Council of Trent (1545-1663), which was convened in order to overcome that crisis, placed the great emphasis on holding systematic visitations by bishops in dioceses. They were to be one of the main tools of the council reform, through the control of institutions and church buildings and their reactivation or restitution⁵.

According to the council laws, the aim of visitations was “the introduction of a healthy and pure Catholic doctrine, the expulsion of heresy, the maintaining of proper conduct and the improvement of bad habits, the encouragement and strengthening of people in their devotion through prompting and admonition, affirmation of peace and uprightness, and also bearing other fruit among the faithful, in accordance with a place, time and opportunities, according to visitors’ prudence”⁶.

Bishops were reminded that they should visit parishes in person, or in case of important obstacles they should send their delegates. The visitations were to be conducted every year or every two years. The council legislation defined the scope and powers of the visiting archdeacons and deans, who, as bishop’s delegates, were obliged to hold annual visitation of their subordinate administrative districts of the church. Visitation courts were liquidated and their powers were transferred to the Episcopal curia, consistories and synods⁷.

The division of visitations

Visitations can be divided, according to the legislation of the Council of Trent, into several groups⁸. Due to their nature and importance we distinguish: general and ordinary. General visitations were held personally by the Bishop Ordinary or his specially commissioned archdeacons and visitors, who were delegated when the area was small or the visitation concerned parish churches and monasteries. A general visitation always resulted in publishing reformation decrees, in which the parish rulers were ordered to improve negligence, etc. Ordinary visitations or annual ones were conducted by deans.

⁵ Litak, *Wstęp*, pp. X-XI.

⁶ Sobór Trydencki, Sesja 24: II, Kanon 3: Zasady przeprowadzania wizytacji przez przełożonych, in: *Dokumenty soborów powszechnych, volume 4: Lateran V. Trydent. Watykan I.*, ed. A. Baron, H. Pietras, Cracow 2004, p. 739.

⁷ Librowski, *Wizytacje diecezji wrocławskiej. Part. 1, issue 1*, pp. 108-109; H.E. Wyczawski, *Przygotowanie do studiów w archiwach kościelnych*, Kalwaria Zebrzydowska 1989, p. 256.

⁸ The division according to: Librowski, *Wizytacje diecezji wrocławskiej. Part 1, issue 1: Wstęp ogólny*, „Archiwa Biblioteki i Muzea Kościelne”, 8 (1964) pp. 116-122; S. Litak, *Parafie w Rzeczypospolitej w XVI-XVIII wieku*, Lublin 2004, p. 30; H.E. Wyczawski, *Przygotowanie do studiów w archiwach kościelnych*, Kalwaria Zebrzydowska 1989, pp. 257-258; M. Sitarz, *Wizytacja biskupia*, in: *Encyklopedia Katolicka*, volume 20, ed. E. Gigilewicz, Lublin, columns 737-378; A. Weiss, *Wizytacja dziekańska*, in: *Encyklopedia Katolicka*, volume 20, ed. E. Gigilewicz, Lublin, columns 378-739.

There were also extraordinary visitations, which could cover the entire diocese, deaneries or single institutions. They were conducted by bishop's delegates: archdeacons, deans and visitors. They did not deal with pastoral work but church inventory, benefices, clergy, hospitals, etc.

Taking account of a person who conducted visitations, we can distinguish bishop's visitations held by bishops or their delegates, archdeacon's visitations and dean's visitations conducted by delegated visitors.

Moreover, due to the range of issues visitations dealt with, they can be divided into: external ones (*visitatio realis, exterior, externa*) and internal ones (*visitatio personalis, interior, interna*). External visitations included all the issues related to the parish: the church, church institutions, a benefice, the parish, parishioners and pastoral care. Internal visitations concerned only intellectual and moral state of the clergy.

In the 18th century, there appeared visitations which were a combination of internal and external visitations, including the material sphere of a parish, population, chaplaincy and the moral state of the clergy. In pre-partition Republic of Poland, this kind of visitation was conducted by the Bishop of Przemyśl Wacław Hieronim Sierakowski in the years 1743-1756⁹.

Due to the territory range, visitations are divided into the ones covering the entire diocese, an archdeaconry, a deanery, a parish, a cathedral, a collegiate, a church, a monastery, a chapel, a parish benefice or monastic emoluments, a school, a hospital and a poorhouse¹⁰.

Visitations can also be divided because of the circumstances in which they were conducted: ordinary ones, which were held at regular intervals (every year or every two years) and the extraordinary ones, held in case of necessity.

Structure and content

Canonical visitations are historical sources of a high cognitive value for many fields of science. Due to their diverse content, they are useful for, among other things, research on settlement and historical geography, the history of the Church and other religious denominations, the history of social care and elementary education, libraries and archives, art history, the organ, economics, demography and genealogy¹¹.

Multifaceted usefulness of canonical visitations for research results from their cross-sectional character, as they describe a diocese or part of it at one time. In addition, they are based on similar questionnaires so they can be compared with

---

⁹ J. Ataman, *akta wizytacji diecezji przemyskiej do końca XVIII wieku*, ABMK, 1 (1960) issue 2, pp 32-44; idem, *Wacław Hieronim Sierakowski i jego rządy w diecezji przemyskiej*, Warszawa 1936, pp. 39-67.

¹⁰ Librowski, *Wizytacje diecezji wrocławskiej. Volume 1, issue 1*, pp. 116-117.

¹¹ S. Litak, *akta wizytacyjne parafii z XVI-XVIII wieku jako źródło historyczne*, „Zeszyty Naukowe Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego”, 5 (1962) no 3, pp. 41-58; idem, *Parafie w Rzeczypospolitej w XVI-XVIII wieku*, pp. 29-30; Librowski, *Wizytacje diecezji wrocławskiej. Part. 1, issue. 1*: p. 7; idem, *Z zagadnień kultury religijnej ludności diecezji płockiej w drugiej połowie XVIII wieku*, „Roczniki Humanistyczne”, 34 (1986) issue 2, p. 336.

each other. Questionnaires were the regulations on how to conduct a visitation. In Poland, they came into use in the 13th century. Their purpose was to unify the visitation process, through determining the sequence of its individual components¹². A good example could be a questionnaire for the general visitation in the Diocese of Włocławek from the years 1779-1781. This visitation was ordered by Bishop Józef Rybiński. It consisted of 21 specific issues included in 338 questions¹³.

Comparing different questionnaires, we note that canonical visitations generally included seven issues¹⁴:

1. A parish, its administrative affiliation and the territory. It included information about the territory of a parish, towns and villages which were part of it, and their owners. Moreover, it included the data on the diocese, deanery and archdeaconry of the parish, as well as the province, county, land and principality.

2. The description of parish churches, branch chapels, church buildings, cemeteries, belfries, cemetery chapels, morgues and information about monasteries and churches of other denominations. There was a detailed description of the interior of churches and their equipment: paintings, sculptures, frescoes, altars, banners, relics, utensils and vestments. They also included the lists of records and library inventories, which were in church buildings.

3. Institutions and church communities. Visitation minutes also contained information on all institutions and social organizations connected with churches. These were schools and hospitals – parish poorhouses, clergy colleges (mansions, psalterists, penitentiaries), altaria, religious brotherhoods and guilds.

4. The clergy and those who assisted them in their ministry (cantors, organists, sacristans, bell-ringers, caretakers-vitricus, teachers).

5. Chaplaincy run by the caretaker of the parish. Visitation documents included information about the order of services in the parish church and its branches. The attention was drawn to preaching during the Mass and teaching catechism by priests. The documents included data on believers' sacramental practice: baptism, marriage, the sacrament of the sick, confession and Easter Holy Communion. These sacraments were written down in the form of birth, marriage and death registers, as ordered by the Council of Trent. In addition, there appeared information about the parish or brotherhood's fairs, special cults such as miraculous images, songs and litanies during services. Also, there was information about shrines, crosses and figures of saints.

¹² Librowski, *Wizytacje diecezji włocławskiej. Part. 1, issue 1*, p. 125; Wyczawski, *Przygotowanie do studiów w archiwach kościelnych*, p. 257.

¹³ J. Rybiński, *Rozporządzenie pasterskie na dyecezyą kujawską y pomorską*, Warszawa 1778, J. Wysocki, *Józef Ignacy Rybiński. Biskup włocławski i pomorski 1777-1806. Zarys biograficzny na tle rządów diecezjalnych*, Rzym 1967, pp. 57-58.

¹⁴ W. Wilczewski, *Wizytacje generalne diecezji wileńskiej w XVII-XVIII wieku. Ewolucja problematyki*, „Soter”, 35(63) 2010, pp. 100-104; Wysocki, *Józef Ignacy Rybiński. Biskup włocławski i pomorski 1777-1806*, pp. 58-63; J. Wiśniewski, *Warmińskie wizytacje kromerowskie*, ABMK, 43 (1981) pp. 185-187; Litak, *Parafie w Rzeczypospolitej w XVI-XVIII wieku*, pp. 30-31; idem, *Wstęp*, pp. XIII-XIV; Wyczawski, *Przygotowanie do studiów w archiwach kościelnych*, pp. 258-260.

6. The religious life of parishioners and their attitude to the believers of other denominations. Visitations also provided data on the number of all the faithful, or just adults who received the Easter sacraments. They gave information about the number of midwives, the sick and poor in hospitals and other places, teachers and students in parish schools, doctors, medical assistants, people suspected of witchcraft and wizardry. Visitation records were sometimes supplemented with *liber animarum*, that is, the lists of the faithful based on families, prepared by a curate. There was also information about the believers of other denominations who lived in the parish.

In addition, visitation records included the descriptions of moral conduct of parishioners. They pointed out the necessity of observing the festive character of Sunday and mandatory holidays. Moreover, they contained information about cohabiting couples or the ones who were separated without the ruling of the church court, public shockers, thieves, people involved in witchcraft and fortune-telling. Also, they described folk customs which were superstitious in nature.

7. The emoluments of the parish church and other churches, as well as the rest of the church institutions in the parish. Visitations described in detail property issues of the parish. They presented a presbytery with the whole household: residential buildings, outbuildings and the ones connected with the church. They also included livestock and dead stock, lands and subjects of the church. Sometimes they contained the tables of income and expenditure of the parish household. In addition, all forms of the parish income were written down, including fees for certain pastoral services.

Registration and description of visitation records

Due to the large dispersion of visitation records, resulting, among other things, from changes in the administrative boundaries of the Catholic Church, there is the necessity for their protection, description and making them accessible. The demands for the registration and publication of visitation minutes appeared a few decades ago, formulated by S. Librowski and S. Litak. They observed that these sources had not been introduced in the scientific circulation in a sufficient way¹⁵. However, despite the passage of more than 60 years, the discussion on the registration and publication of visitation records continues to this day¹⁶.

The Institute of Church Archives, Libraries and Museums KUL plays an important role in the work on visitation documentation. Since the beginning of its existence, it has dealt with microfilming the old Polish visitation records. That action covered the greater part of the archival materials in pre-partition Republic of Poland. So far, the Institute has microfilmed the records of canonical visitations from the archives of the following dioceses and archdioceses: Cracow, Siedlce,

¹⁵ Librowski, *Wizytacje diecezji włocławskiej. Part 1, issue. 1*, pp. 8-9; S. Litak, *W sprawie publikowania i rejestracji akt wizytacyjnych kościołów i parafii*, ABMK, 14 (1967) p. 138.

¹⁶ Tomasz Moskal, *Stan i perspektywy publikacji kościelnych akt wizytacyjnych z okresu staropolskiego*, ABMK, 98 (2012) pp. 461-467; B. Szady, T. Nowicki, A. Hamryszczak – the lecture *Metody opracowania repetytoriów wizytacji kanonicznych epoki staropolskiej*, at the International Conference „Historia chrześcijaństwa w źródłach”, 4-5 December 2014 Kraków.

Tarnów, Lublin, Pelplin, Płock, Włocławek, Przemyśl, Lviv, Gniezno, Olsztyn, Poznań¹⁷.

The semi-annual journal “Archiwa Biblioteki i Muzea Kościelne” published the repertories of the visitation records of the Archdiocese of Gniezno,¹⁸ the Diocese of Włocławek¹⁹ and the Diocese of Chełm²⁰. The journal also released critical

¹⁷ B. Kumor, *Katalog mikrofilmów Ośrodka Archiwów, Bibliotek i Muzeów Kościelnych przy Katolickim Uniwersytecie Lubelskim. No 1*, ABMK, 6 (1963) pp. 67-153; idem, *Katalog mikrofilmów Ośrodka Archiwów Bibliotek i Muzeów Kościelnych przy Katolickim Uniwersytecie Lubelskim. No 2*, ABMK, 13 (1966) pp. 171-268; idem, *Katalog mikrofilmów Ośrodka Archiwów, Bibliotek i Muzeów Kościelnych przy Katolickim Uniwersytecie Lubelskim. No 3*, ABMK, 24 (1972) pp. 173-277; idem, *Katalog mikrofilmów Ośrodka Archiwów, Bibliotek i Muzeów Kościelnych przy Katolickim Uniwersytecie Lubelskim. No 4*, ABMK, 31 (1975) pp. 283-380; J. Kania, *Katalog mikrofilmów Ośrodka Archiwów Bibliotek i Muzeów Kościelnych przy Katolickim Uniwersytecie Lubelskim. No 5*, ABMK, 51 (1985) pp. 5-116; M. Dębowska, *Katalog mikrofilmów Ośrodka Archiwów, Bibliotek i Muzeów Kościelnych przy Katolickim Uniwersytecie Lubelskim. No 6*, ABMK, 67 (1997) pp. 143-220; idem, M. Dębowska, *Katalog mikrofilmów Ośrodka Archiwów Bibliotek i Muzeów Kościelnych Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego. No 7*, ABMK, 84 (2005) pp. 5-72; A. Hamryszczak, *Materiały do badań genealogicznych w zasobie Instytutu Archiwów, Bibliotek i Muzeów Kościelnych KUL w Lublinie*, „Rocznik Lubelskiego Towarzystwa Genealogicznego”, 1 (2009) pp. 109-135; M. Dębowska, *Ośrodek Archiwów Bibliotek i Muzeów Kościelnych Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego Jana Pawła II 1956-2006*, Lublin 2006, p. 124.

¹⁸ S. Librowski, *Repertorium akt wizytacji kanonicznych dawnej archidiecezji gnieźnieńskiej. Part I: Akta przechowywane w Archiwum Diecezjalnym we Włocławku. Issue 1: Reference numbers 1-20: Records from the years 1602-1755*, 28 (1974) pp. 41-219; *Issue 2: Reference numbers 21-66: Records from the years 1755-1766*, 29 (1974) pp. 5-156; *Issue 3: Reference numbers 67-89: Records from the years 1775-1792*, 30 (1975) pp. 5-131; *Issue 4: Reference numbers 90-144: Records from the years 1797-1815*, 31 (1975) pp. 5-208; idem, *Repertorium akt wizytacji kanonicznych dawnej archidiecezji gnieźnieńskiej. Part 2: Akta przechowywane w Archiwum Archidiecezjalnym w Gnieźnie. Issue 1: Reference numbers 1-20: Records from the years 1608-1767*, ABMK, 32 (1976) pp. 5-157; *Issue 2: Reference numbers 21-50: Records from the years 1775-1820*, ABMK, 33 (1976) pp. 71-223; idem, *Repertorium akt wizytacji kanonicznych dawnej archidiecezji gnieźnieńskiej. Part 3: Akta przechowywane w Częstochowie, Łodzi, Łowiczu, Pelplinie, Poznaniu i Warszawie*, ABMK, 34 (1977) pp. 5-150; *Part 4: Indeks geograficzno-historyczny. Issue 1: Indeks do części I (zasób włocławski)*, ABMK, 37 (1978) pp. 53-174.

¹⁹ W. Kujawski, *Repertorium ksiąg wizytacyjnych diecezji kujawsko-pomorskiej przechowywanych w Archiwum Diecezjalnym we Włocławku. Part I: Wizytacje XVI i XVII wieku*, ABMK, 68 (1997) pp. 27-161; *Part 2: Wizytacje XVIII wieku, issue 1: Wizytacje pierwszej połowy XVIII wieku*, ABMK, 71 (1999) pp. 141-252; *Part 2: Wizytacje XVIII wieku, issue 2: Wizytacje drugiej połowy XVIII wieku*, ABMK, 76 (2001) pp. 101-228; *Part 2: Wizytacje XVIII wieku, issue 3: Wizytacje drugiej połowy XVIII wieku*, ABMK, 73 (2000) pp. 277-397; *Part 2: Wizytacje XVIII wieku, issue 4: Wizytacje drugiej połowy XVIII wieku*, ABMK, 80 (2003) pp. 65-152; *Part 3: Wizytacje I połowy XIX wieku*, ABMK, 74 (2000) pp. 263-415; idem, *Repertorium ksiąg wizytacji kanonicznych biskupów kujawsko-pomorskich przechowywanych w Archiwum Diecezjalnym w Pelplinie. Part I*, ABMK, 84 (2005) pp. 93-236; *Part II*, 85 (2006) pp. 149-304; *Part III*, ABMK, 91 (2009) pp. 119-269; idem, *Repertorium ksiąg wizytacyjnych diecezji kujawsko-pomorskiej przechowywanych w Archiwum Archidiecezjalnym w Gnieźnie. Part I*, ABMK, 77 (2002) pp. 149-268; *Part 2*, ABMK, 78 (2002) . 71- 159.

²⁰ B. Szady, *Wizytacje diecezji chełmskiej – XVII wiek*, ABMK, 82 (2004) pp. 269-288.

publications of the visitations of the following parishes: Wolsztyn²¹, Luboml²², Kiewatycze²³, Łuniniec²⁴ and Dywin²⁵.

In addition, the conference entitled *Visitation books in the archival collections of the church. Then and now*, focused on the issues of visitation records as important historical sources. The conference was organized by the Institute of Church Archives, Libraries and Museums on 30 September 2011²⁶.

Keywords: canonical visitations, bishop's visitations, pre-partition Republic of Poland, the Catholic Church, the Institute of Church Archives, Libraries and Museums

BIBLIOGRAPHY

- A.P., Wizyta kościelna, w: Encyklopedia kościelna. t. 31, red. M. Nowodworski, Płock 1911, s. 534-538.
- Ataman Julian, Akta wizytacji diecezji przemyskiej do końca XVIII wieku, „Archiwa Biblioteki i Muzea Kościelne”, 1 (1960) z. 2, s. 32-44.
- Ataman Julian, Waław Hieronim Sierakowski i jego rządy w diecezji przemyskiej, Warszawa 1936.
- Dębowska Maria, Katalog mikrofilmów Ośrodka Archiwów Bibliotek i Muzeów Kościelnych Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego. Nr 7, „Archiwa Biblioteki i Muzea Kościelne”, 84 (2005) s. 5-72.
- Dębowska Maria, Katalog mikrofilmów Ośrodka Archiwów, Bibliotek i Muzeów Kościelnych przy Katolickim Uniwersytecie Lubelskim. Nr 6, „Archiwa Biblioteki i Muzea Kościelne”, 67 (1997) s. 143-220.
- Dębowska Maria, Ośrodek Archiwów Bibliotek i Muzeów Kościelnych Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego Jana Pawła II 1956-2006, Lublin 2006.
- Dokumenty soborów powszechnych, t. 4: Lateran V. Trydent. Watykan I, opr. A. Baron, H. Pietras, Kraków 2004, s. 739.
- Hamryszczak Artur, Materiały do badań genealogicznych w zasobie Instytutu Archiwów, Bibliotek i Muzeów Kościelnych KUL w Lublinie, „Rocznik Lubelskiego Towarzystwa Genealogicznego”, 1 (2009) s. 109-135.

---

²¹ A. Weiss, *Wizytacja parafii Wolsztyn w 1724 roku*, 73 (2000) pp. 437-459; idem, *Wizytacje parafii Wolsztyn z 1738 i 1756 roku*, ABMK, 76 (2001) pp. 389-420.

²² S. Tylus, *Wizytacja kościoła parafialnego w Lubomlu z 1796 roku*, ABMK, 74 (2000) pp. 435-455.

²³ W. Żurek, *Inwentarz kościoła parafialnego w Kiewatyczach z 1853 roku*, ABMK, 99 (2013) pp. 317-333.

²⁴ Idem, *Inwentarz kościoła parafialnego w Łuniniec z 1938 roku*, ABMK, 100 (2013) pp. 403-417.

²⁵ Idem, *Wizytacja kościoła parafialnego w Dywinie z 1844 roku*, ABMK, 99 (2012) pp. 295-315.

²⁶ The papers were published in volume 97 (2012) ABMK.

- Kania Janusz, Katalog mikrofilmów Ośrodka Archiwów Bibliotek i Muzeów Kościelnych przy Katolickim Uniwersytecie Lubelskim. Nr 5, „Archiwa Biblioteki i Muzea Kościelne”, 51 (1985) s. 5-116.
- Kujawski Witold, Repertorium ksiąg wizytacji kanonicznych biskupów kujawsko-pomorskich przechowywanych w Archiwum Diecezjalnym w Pelplinie. Część I, „Archiwa Biblioteki i Muzea Kościelne”, 84 (2005) s. 93-236.
- Kujawski Witold, Repertorium ksiąg wizytacji kanonicznych biskupów kujawsko-pomorskich przechowywanych w Archiwum Diecezjalnym w Pelplinie. Część II, „Archiwa Biblioteki i Muzea Kościelne”, 85 (2006) s. 149-304.
- Kujawski Witold, Repertorium ksiąg wizytacji kanonicznych biskupów kujawsko-pomorskich przechowywanych w Archiwum Diecezjalnym w Pelplinie. Część III, „Archiwa Biblioteki i Muzea Kościelne”, 91 (2009) s. 119-269.
- Kujawski Witold, Repertorium ksiąg wizytacyjnych diecezji kujawsko-pomorskiej przechowywanych w Archiwum Diecezjalnym we Włocławku. Część 1: Wizytacje XVI i XVII wieku, „Archiwa Biblioteki i Muzea Kościelne”, 68 (1997) s. 27-161.
- Kujawski Witold, Repertorium ksiąg wizytacyjnych diecezji kujawsko-pomorskiej przechowywanych w Archiwum Diecezjalnym we Włocławku. Część 2: Wizytacje XVIII wieku, zeszyt 1: Wizytacje pierwszej połowy XVIII wieku, „Archiwa Biblioteki i Muzea Kościelne”, 71 (1999) s. 141-252.
- Kujawski Witold, Repertorium ksiąg wizytacyjnych diecezji kujawsko-pomorskiej przechowywanych w Archiwum Diecezjalnym we Włocławku. Część 2: Wizytacje XVIII wieku, zeszyt 2: Wizytacje drugiej połowy XVIII wieku, „Archiwa Biblioteki i Muzea Kościelne”, 76 (2001) s. 101-228.
- Kujawski Witold, Repertorium ksiąg wizytacyjnych diecezji kujawsko-pomorskiej przechowywanych w Archiwum Diecezjalnym we Włocławku. Część 2: Wizytacje XVIII wieku, zeszyt 3: Wizytacje drugiej połowy XVIII wieku, „Archiwa Biblioteki i Muzea Kościelne”, 73 (2000) s. 277-397.
- Kujawski Witold, Repertorium ksiąg wizytacyjnych diecezji kujawsko-pomorskiej przechowywanych w Archiwum Diecezjalnym we Włocławku. Część 2: Wizytacje XVIII wieku. Zeszyt 4: Wizytacje drugiej połowy XVIII wieku, „Archiwa Biblioteki i Muzea Kościelne”, 80 (2003) s. 65-152.
- Kujawski Witold, Repertorium ksiąg wizytacyjnych diecezji kujawsko-pomorskiej przechowywanych w Archiwum Diecezjalnym we Włocławku. Część 3: Wizytacje I połowy XIX wieku, „Archiwa Biblioteki i Muzea Kościelne”, 74 (2000) s. 263-415.
- Kujawski Witold, Repertorium ksiąg wizytacyjnych diecezji kujawsko-pomorskiej przechowywanych w Archiwum Archidiecezjalnym w Gnieźnie. Część pierwsza, „Archiwa Biblioteki i Muzea Kościelne”, 77 (2002) s. 149-268.
- Kujawski Witold, Repertorium ksiąg wizytacyjnych diecezji kujawsko-pomorskiej przechowywanych w Archiwum Archidiecezjalnym w Gnieźnie. Część druga, „Archiwa Biblioteki i Muzea Kościelne”, „Archiwa Biblioteki i Muzea Kościelne”, 78 (2002) s. 71-159.
- Kumor Bolesław, Katalog mikrofilmów Ośrodka Archiwów Bibliotek i Muzeów Kościelnych przy Katolickim Uniwersytecie Lubelskim. Nr 2., „Archiwa Biblioteki i Muzea Kościelne”, 13 (1966) s. 171-268.
- Kumor Bolesław, Katalog mikrofilmów Ośrodka Archiwów, Bibliotek i Muzeów Kościelnych przy Katolickim Uniwersytecie Lubelskim. Nr 1., „Archiwa Biblioteki i Muzea Kościelne”, 6 (1963) s. 67-153.

- Kumor Bolesław, Katalog mikrofilmów Ośrodka Archiwów, Bibliotek i Muzeów Kościelnych przy Katolickim Uniwersytecie Lubelskim. Nr 3., „Archiwa Biblioteki i Muzea Kościelne”, 24 (1972) s. 173-277.
- Kumor Bolesław, Katalog mikrofilmów Ośrodka Archiwów, Bibliotek i Muzeów Kościelnych przy Katolickim Uniwersytecie Lubelskim. Nr 4., „Archiwa Biblioteki i Muzea Kościelne”, 31 (1975) s. 283-380.
- Librowski Stanisław, Repertorium akt wizytacji kanonicznych dawnej archidiecezji gnieźnieńskiej. Część 1: Akta przechowywane w Archiwum Diecezjalnym we Włocławku. Zeszyt 1: Sygnatury 1-20: Akta z lat 1602-1755, „Archiwa Biblioteki i Muzea Kościelne”, 28 (1974) s. 41-219.
- Librowski Stanisław, Repertorium akt wizytacji kanonicznych dawnej archidiecezji gnieźnieńskiej. Część 1: Akta przechowywane w Archiwum Diecezjalnym we Włocławku. Zeszyt 2: Sygnatury 21-66: Akta z lat 1755-1766, „Archiwa Biblioteki i Muzea Kościelne”, 29 (1974) s. 5-156.
- Librowski Stanisław, Repertorium akt wizytacji kanonicznych dawnej archidiecezji gnieźnieńskiej. Część 1: Akta przechowywane w Archiwum Diecezjalnym we Włocławku. Zeszyt 3: Sygnatury 67-89: Akta z lat 1775-1792, „Archiwa Biblioteki i Muzea Kościelne”, 30 (1975) s. 5-131.
- Librowski Stanisław, Repertorium akt wizytacji kanonicznych dawnej archidiecezji gnieźnieńskiej. Część 1: Akta przechowywane w Archiwum Diecezjalnym we Włocławku. Zeszyt 4: Sygnatury 90-144: Akta z lat 1797-1815, „Archiwa Biblioteki i Muzea Kościelne”, 31 (1975) s. 5-208.
- Librowski Stanisław, Repertorium akt wizytacji kanonicznych dawnej archidiecezji gnieźnieńskiej. Część 2: Akta przechowywane w Archiwum Archidiecezjalnym w Gnieźnie. Zeszyt 1: Sygnatury 1-20: Akta z lat 1608-1767, „Archiwa Biblioteki i Muzea Kościelne”, 32 (1976) s. 5-157.
- Librowski Stanisław, Repertorium akt wizytacji kanonicznych dawnej archidiecezji gnieźnieńskiej. Część 2: Akta przechowywane w Archiwum Archidiecezjalnym w Gnieźnie. Zeszyt 2: Sygnatury 21-50: Akta z lat 1775-1820, „Archiwa Biblioteki i Muzea Kościelne”, 33 (1976) s. 71-223.
- Librowski Stanisław, Repertorium akt wizytacji kanonicznych dawnej archidiecezji gnieźnieńskiej. Część 3: Akta przechowywane w Częstochowie, Łodzi, Łowiczu, Pelplinie, Poznaniu i Warszawie, „Archiwa Biblioteki i Muzea Kościelne”, 34 (1977) s. 5-150.
- Librowski Stanisław, Repertorium akt wizytacji kanonicznych dawnej archidiecezji gnieźnieńskiej. Część 4: Indeks geograficzno-historyczny. Zeszyt 1: Indeks do części 1 (zasób włocławski), „Archiwa Biblioteki i Muzea Kościelne”, 37 (1978) s. 53-174.
- Librowski Stanisław, Wizytacje diecezji włocławskiej. Cz. 1, z. 1: Wstęp ogólny, „Archiwa Biblioteki i Muzea Kościelne”, 8 (1964) s. 116-122.
- Librowski Stanisław, Wizytacje diecezji włocławskiej. Cz. 1: Wizytacje diecezji kujawskiej i pomorskiej. T. 1: Opracowanie archiwalno-źródłoznawcze. Z. 1: Wstęp ogólny, „Archiwa Biblioteki i Muzea Kościelne”, 8 (1964) s. 105- ;
- Librowski Stanisław, Wizytacje diecezji włocławskiej. Cz. 1: Wizytacje diecezji kujawskiej i pomorskiej. T. 1: Opracowanie archiwalno-źródłoznawcze, z. 2: wizytacje w latach 1123-1421, „Archiwa Biblioteki i Muzea Kościelne”, 10 (1965) s. 167-171, 198-203.
- Litak Stanisław, Akta wizytacyjne parafii z XVI-XVIII wieku jako źródło historyczne, „Zeszyty Naukowe Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego”, 5 (1962) nr 3, s. 41-58.
- Litak Stanisław, Parafie w Rzeczypospolitej w XVI-XVIII wieku, Lublin 2004.

- Litak Stanisław, W sprawie publikowania i rejestracji akt wizytacyjnych kościołów i parafii, „Archiwa Biblioteki i Muzea Kościelne”, 14 (1967) s. 133-149.
- Litak Stanisław, Wstęp, w: Akta wizytacji generalnej diecezji inflandzkiej i kurlandzkiej czyli piltyńskiej z 1761 r., Toruń 1998, s. IX-XCV.
- Litak Stanisław, Z zagadnień kultury religijnej ludności diecezji płockiej w drugiej połowie XVIII wieku, „Roczniki Humanistyczne”, 34 (1986) z. 2, s. 333-338.
- Moskal Tomasz, Stan i perspektywy publikacji kościelnych akt wizytacyjnych z okresu staropolskiego, „Archiwa Biblioteki i Muzea Kościelne”, 98 (2012) s. 461-467.
- Rybiński Józef, Rozporządzenie pasterskie na dyecezyą kujawską y pomorską, Warszawa 1778.
- Silnicki Tadeusz, Organizacja archidiakonatu w Polsce, Lwów 1927.
- Sitarz Mirosław, Wizytacja biskupia, w: Encyklopedia Katolicka, t. 20, red. E. Gigilewicz, Lublin, kol. 737-378.
- Sitarz Mirosław, Wizytacja, w: Encyklopedia Katolicka, t. 20, red. E. Gigilewicz, Lublin, kol. 737.
- Szady Bogumił, Wizytacje diecezji chełmskiej – XVII wiek, „Archiwa Biblioteki i Muzea Kościelne”, 82 (2004) s. 269-288.
- Tomczak Andrzej, Kancelaria biskupów wrocławskich w okresie księgi wpisów. XV-XVI-II, Toruń 1964.
- Tylus Stanisław, Wizytacja kościoła parafialnego w Lubomlu z 1796 roku, „Archiwa Biblioteki i Muzea Kościelne”, 74 (2000) s. 435-455.
- Weiss Anzelm, Wizytacja dziekańska, w: Encyklopedia Katolicka, t. 20, red. E. Gigilewicz, Lublin, kol. 378-739.
- Weiss Anzelm, Wizytacja parafii Wolsztyn w 1724 roku, „Archiwa Biblioteki i Muzea Kościelne”, 73 (2000) s. 437-459.
- Weiss Anzelm, Wizytacje parafii Wolsztyn z 1738 i 1756 roku, „Archiwa Biblioteki i Muzea Kościelne”, 76 (2001) s. 389-420.
- Wilczewski Waldemar, Wizytacje generalne diecezji wileńskiej w XVII-XVIII wieku. Ewolucja problematyki, „Soter”, 35(63) 2010, s. 99-109.
- Wiśniewski Jan, Warmińskie wizytacje kromerowskie, „Archiwa Biblioteki i Muzea Kościelne”, 43 (1981) s. 181-202.
- Wyczawski Hieronim E., Przygotowanie do studiów w archiwach kościelnych, Kalwaria Zebrzydowska 1989.
- Wysocki Jan, Józef Ignacy Rybiński. Biskup wrocławski i pomorski 1777-1806. Zarys biograficzny na tle rządów diecezją, Rzym 1967.
- Żurek Waldemar W., Inwentarz kościoła parafialnego w Kwatyczach z 1853 roku, „Archiwa Biblioteki i Muzea Kościelne”, 99 (2013) s. 317-333.
- Żurek Waldemar W., Inwentarz kościoła parafialnego w Łunińcu z 1938 roku, „Archiwa Biblioteki i Muzea Kościelne”, 100 (2013) s. 403-417.
- Żurek Waldemar W., Wizytacja kościoła parafialnego w Dywinie z 1844 roku, „Archiwa Biblioteki i Muzea Kościelne”, 99 (2012) s. 295-315.